

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2498 ถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง ได้โดยง่าย มีการแข่งขันกันทางการเมือง เพื่อคัดเลือกคณะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาล ทำหน้าที่ในการสร้างความชอบธรรมของการมีอำนาจปกครอง อันเป็นเครื่องประกันเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน พรรคการเมืองเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงเจตจำนงทางการเมืองของประเทศและช่วยให้ประชาชนมีความตื่นตัวในทางการเมือง เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามความมุ่งหมาย¹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไว้ในมาตรา 65² โดยมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางการเมืองของประชาชนและเห็นความสำคัญของพรรคการเมืองในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างรัฐกับประชาชน (Participatory Political Linkage) สร้างเป็นเจตนารมณ์ทางการเมือง และยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการยุบพรรคไว้ในมาตรา 68³ และมาตรา 237⁴ บทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้มีข้อสังเกตว่า ในมาตรา 68 บัญญัติถึงเหตุที่

¹ จาก *การเมืองไทย* (น.429-430), โดย สมบัติ ชำรงชัญวงศ์.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 65 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 68 บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดย

ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใดเพียงกรณีเดียวคือ พรรคการเมืองกระทำการเพื่อ
 ลมล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้
 หรือเพื่อให้ใดมาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติ
 ไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 42
 ได้กำหนดวิธีการตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมือง โดยให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้น
 เกินเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันสิ้นปีปฏิทิน ต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองใน
 รอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือน

วิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้มีใด

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิ
 เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการ
 กระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาล
 รัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองตามวรรคสาม ให้ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัว
 หน พรรคการเมืองและกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบในขณะที่กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง
 เป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งดังกล่าว าว

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 237 ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการ ก่อ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน
 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
 หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและ
 เที่ยงธรรม ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ
 เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภา

ถ้าการกระทำของบุคคลตามวรรคหนึ่ง ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือ
 กรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยให้ หรือทราบถึงการกระทำนั้น แลแล้ว มิได้
 ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้
 ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ตาม
 มาตรา 68 และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้า
 พรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิได้คำสั่งยุบพรรค
 การเมือง

มีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบการทำงานของพรรคการเมืองว่ามีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด โดยให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่ในการจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมือง หากไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น⁵ และมาตรา 93⁶ ได้กล่าวถึงการยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุพรรคการเมืองไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ การไม่ยื่นรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรตามมาตรา 42

การยุบพรรคการเมืองนั้น แม้จะเป็นพรรคการเมืองขนาดเล็ก ก็ย่อมกระทบต่อหน้าที่สำคัญของพรรคการเมือง และหากเป็นการยุบพรรคการเมืองขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ซึ่งมีสมาชิกพรรคเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งพรรคการเมืองนั้นกำลังทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชนในระบบการเมืองอย่างเป็นทางการอยู่ด้วยนั้น การยุบพรรคการเมืองเพียงเพราะไม่ยื่น

⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

มาตรา 42 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงานให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น

⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

มาตรา 93 ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมืองแต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 42 วรรคสอง หรือมาตรา 82 ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 42 จึงขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่รับรองความสำคัญของพรรคการเมืองในฐานะที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชน การยุบพรรคการเมืองนั้นเป็นเพียงมาตรการเชิงป้องปราม (Deterrent measure) ที่ทำให้พรรคการเมืองต่างต้องยอมปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ ถือเป็นมาตรการที่ชอบธรรมอันทำให้บรรลุเป้าหมายของระบบการควบคุมตรวจสอบ และถูกรัฐควบคุมตามบทลงโทษ

เมื่อได้พิจารณาแล้ว เห็นได้ว่าการไม่จัดส่งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองส่งผลทำให้พรรคการเมืองต้องถูกยุบ การยุบพรรคการเมืองด้วยเหตุผลดังกล่าวไม่ใช่มาตรการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้เลย จึงเป็นมาตรการที่ขัดกับหลักการประชาธิปไตย หลักเสรีภาพ หลักความร่วมมือร่วมทางทางการเมือง หลักความได้สัดส่วน หลักนิติธิปไตย และหลักสากลของกติกาว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งมีมาตรการอื่นที่กระทบสิทธิและเสรีภาพในการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองที่มีความรุนแรงน้อยกว่าการยุบพรรคการเมืองอยู่อีก และสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายของระบบการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจการได้เช่นเดียวกัน เช่น การลงโทษปรับทางปกครองแก่หัวหน้าหรือกรรมการบริหารพรรค การดำเนินคดีอาญาแก่หัวหน้าหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือการให้กรรมการพ้นจากตำแหน่ง ฯลฯ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบัญญัติให้มีการยุบพรรคการเมืองเพียงเพราะกระทำผิดในเรื่องการไม่ยื่นรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นการก้าวข้ามขั้นตอนการเลือกใช้มาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยในคดียุบพรรคการเมืองหลายคดีว่าการที่พรรคการเมืองไม่ดำเนินการจัดส่งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองขัดกับมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ต้องยุบพรรคการเมือง โดยไม่มีการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเหตุเป็นผลเพียงพอหรือขัดกับหลักทฤษฎีในระบอบประชาธิปไตย

ในต่างประเทศมีกฎหมายพรรคการเมือง แต่จากการศึกษากฎหมายพรรคการเมืองในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสเปน และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี พบว่ามีเพียงประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเท่านั้น ที่มีกฎหมายพรรคการเมืองควบคุมการจัดตั้ง การสิ้นสุด และการดำเนินงานของพรรคการเมือง โดยกำหนดหน้าที่ให้พรรคการเมืองต้องจัดส่งรายงานการดำเนินงานกิจการประจำปีหรือเอกสารอื่นที่คล้ายคลึงกันให้แก่หน่วยงานกำกับดูแลพรรคการเมือง เพื่อพิสูจน์ตรวจสอบว่าการดำเนินการต่างๆ ของพรรคการเมืองสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง (Intra-party Democracy) หรือมีการดำเนินกิจกรรมใดที่อาจเป็นภัยต่อระบอบ

การปกครองหรือการดำรงอยู่ของรัฐ และมีกฎหมายเอาผิดกับหัวหน้าพรรคการเมืองหรือประธานสาขาพรรคการเมือง ซึ่งมีหน้าที่ต้องจัดส่งรายงานแล้วไม่ดำเนินการจัดส่งหรือรายงานเท็จ โดยกำหนดโทษจำคุก โทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากพิจารณาบทบัญญัติของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้ว เห็นได้ว่า บทลงโทษของประเทศไทยมีความรุนแรงกว่าของต่างประเทศ ชัดกับหลักทฤษฎีในระบบอบประชาธิปไตย จึงเห็นควรทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องการยุบพรรคการเมืองกรณีไม่ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยุบพรรคการเมืองกรณีดังกล่าวให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีในระบบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาว่าพรรคการเมืองเกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองคล้ายๆ กัน หรือมีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางเดียวกันรวมตัวกันเพื่อให้มีการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองร่วมกัน การที่พรรคการเมืองเพียงไม่ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรคการเมือง จึงไม่สมควรเป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องถูกยุบพรรค จากที่ได้กล่าวแล้วนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาปัญหา ดังนี้

1. การยุบพรรคการเมืองกรณีไม่ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองขัดกับหลักประชาธิปไตย
2. การยุบพรรคการเมืองกรณีไม่ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองขัดกับหลักเสรีภาพ
3. การยุบพรรคการเมืองกรณีไม่ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองขัดกับหลักความได้สัดส่วน และ
4. การยุบพรรคการเมืองกรณีไม่ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองขัดกับหลักนิติธิปไตย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดความเป็นมาของการจัดตั้งและยุบพรรคการเมือง
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 42 และมาตรา 93 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยุบพรรคการเมืองกรณีไม่ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาโดยไม่มีผลอันสมควร

3. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศมาพิจารณาแนะแนวทางการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหลักการว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติให้ยุบพรรคการเมืองกรณีที่พรรคการเมืองไม่ยื่นรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เหตุดังกล่าวจึงขัดกับหลักประชาธิปไตย หลักเสรีภาพ หลักความได้สัดส่วน และหลักนิติธิปไตย เป็นต้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมืองกรณีไม่ยื่นรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีดังกล่าว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา พัฒนาการของหลักการเกี่ยวกับกฎหมายพรรคการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและการยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุไม่ยื่นรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 42 วรรคสอง ประกอบมาตรา 93 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และศึกษาถึงหลักประชาธิปไตย, หลักเสรีภาพ, หลักความได้สัดส่วน, หลักนิติธิปไตย และหลักสากลของกติกาว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง แนวความคิดในการจัดตั้งและยุบพรรคการเมืองของต่างประเทศ อันได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสเปน และสาธารณรัฐเกาหลี อันนำมาสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวความคิด หลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนในประเทศไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าในเชิงทฤษฎีและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศซึ่งได้มาจากค้นคว้าจากคำพิพากษาของศาล คำสั่งของศาล หนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนต่างๆ ข่าวจากการสัมภาษณ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และจากทางอินเทอร์เน็ต (Internet) โดยมีแหล่งข้อมูล คือ หน่วยงานราชการ ห้องสมุดต่างๆ เช่น ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยต่างๆ ห้องสมุดในหน่วยงานราชการ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของการจัดตั้งและยุบพรรคการเมือง
2. ทำให้ทราบถึงกฎเกณฑ์กฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมืองกรณีพรรคการเมืองไม่ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 42 และมาตรา 93
3. ทำให้ทราบแนวความคิดและหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางประกอบในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มีกฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมืองในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ